

*Запорожець О.Ф.,
кандидат економічних наук,
викладач кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та посилення міжнародної конкуренції зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) підприємств набуває важливого значення для забезпечення їх стратегічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Розширення участі суб'єктів господарювання у міжнародній торгівлі сприяє диверсифікації ринків збуту, залученню інвестиційних ресурсів, впровадженню інновацій та інтеграції національної економіки у світовий економічний простір. У цьому контексті особливої актуальності набувають фінансові аспекти розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, які є важливою складовою системи сталого розвитку бізнесу.

Фінансове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності охоплює сукупність фінансових ресурсів, інструментів і механізмів, що використовуються підприємствами для здійснення міжнародних операцій, фінансування експортно-імпортних контрактів, управління валютними ризиками та забезпечення стабільності фінансових потоків. Ефективне управління фінансами у сфері ЗЕД сприяє підвищенню результативності зовнішньоторговельних операцій, оптимізації витрат та зміцненню фінансової стійкості підприємств.

Важливим елементом фінансового забезпечення ЗЕД є формування оптимальної структури джерел фінансування зовнішньоекономічних операцій. До таких джерел належать власні кошти підприємств, банківські кредити, міжнародні фінансові інструменти, а також залучені інвестиційні ресурси. У сучасних умовах підприємства все частіше використовують інструменти торговельного фінансування, зокрема документарні акредитиви, банківські гарантії, факторинг та форфейтинг, що дозволяє знизити ризики неплатежів та забезпечити стабільність фінансових розрахунків у міжнародній торгівлі.

Суттєвим аспектом фінансового управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності є мінімізація валютних ризиків, які виникають унаслідок коливання валютних курсів. Для зниження негативного впливу валютних ризиків підприємства застосовують різні фінансові інструменти хеджування, зокрема форвардні та ф'ючерсні контракти, валютні опціони, а також диверсифікацію

валютної структури контрактів. Раціональне управління валютними ризиками сприяє забезпеченню стабільності фінансових результатів підприємств та підвищує ефективність зовнішньоекономічних операцій.

Водночас розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств у сучасних умовах супроводжується низкою викликів, серед яких особливе місце займають нестабільність світових фінансових ринків, коливання валютних курсів, посилення торговельних обмежень та геополітичні ризики. Для українських підприємств додатковими факторами впливу є наслідки воєнного стану, порушення логістичних ланцюгів, зростання вартості міжнародних перевезень та обмежений доступ до довгострокових фінансових ресурсів. За таких умов особливої важливості набуває формування ефективної системи фінансового управління зовнішньоекономічною діяльністю, яка забезпечує адаптацію підприємств до змін міжнародного економічного середовища.

Важливим фактором розвитку ЗЕД у системі сталого розвитку бізнесу є також ефективна державна фінансова політика, спрямована на підтримку експорту, стимулювання інноваційної діяльності та розвиток міжнародної економічної співпраці. Значну роль у цьому процесі відіграють державні механізми фінансової підтримки експортерів, зокрема програми експортного кредитування, страхування експортних ризиків, а також податкові та митні стимули. Реалізація таких заходів сприяє розширенню експортного потенціалу національних підприємств і підвищенню їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Одним із прикладів фінансової підтримки розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств у країнах Європейського Союзу є реалізація програм експортного кредитування в межах ініціативи InvestEU. Зокрема, у 2024–2025 рр. Європейська Комісія спільно з Європейським інвестиційним банком та Європейським інвестиційним фондом запровадила спеціальний механізм Export Credit Guarantee Facility обсягом близько 300 млн євро, спрямований на підтримку експорту малих і середніх підприємств ЄС. Механізм передбачає надання гарантій національним експортно-кредитним агентствам держав-членів, що дозволяє зменшити фінансові ризики та розширити доступ підприємств до фінансування міжнародних торговельних операцій [1]. Наприклад, у Фінляндії Європейський інвестиційний фонд разом з національним експортно-кредитним агентством Finnvera підписали угоду про надання гарантії на суму 30 млн євро для підтримки експорту фінських малих і середніх підприємств на зовнішні ринки. Такий фінансовий інструмент дозволяє підприємствам отримувати експортні кредити, знижувати ризики неплатежів та розширювати участь у міжнародній торгівлі. Подібні угоди реалізуються також у Данії, Італії, Німеччині, Іспанії та інших країнах ЄС, що сприяє розвитку

зовнішньоекономічної діяльності бізнесу та підвищує його конкурентоспроможність у глобальному економічному середовищі.

У контексті сталого розвитку бізнесу фінансове управління зовнішньоекономічною діяльністю повинно ґрунтуватися на принципах економічної ефективності, фінансової стабільності та довгострокової стратегічної орієнтації. Це передбачає інтеграцію фінансових рішень із загальною стратегією розвитку підприємства, впровадження сучасних фінансових технологій, підвищення прозорості фінансових операцій та забезпечення ефективного управління фінансовими ризиками.

Важливим напрямом удосконалення фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є впровадження цифрових фінансових технологій. Використання електронних платіжних систем, цифрових платформ міжнародної торгівлі, систем електронного документообігу, технологій блокчейн сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій, скороченню транзакційних витрат та прискоренню міжнародних розрахунків. Цифровізація фінансових процесів ЗЕД також створює передумови для підвищення ефективності управління фінансовими потоками та зниження операційних ризиків.

Таким чином, фінансові аспекти розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку бізнесу. Удосконалення фінансових механізмів підтримки зовнішньоекономічної діяльності, впровадження сучасних фінансових інструментів та розвиток системи державної підтримки експорту є важливими передумовами забезпечення довгострокового та сталого розвитку бізнесу. Водночас підвищення ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності потребує подальшого розвитку інфраструктури торговельного фінансування, розширення доступу підприємств до міжнародних фінансових ресурсів, удосконалення механізмів страхування експортних ризиків та активізації державної підтримки експортерів. Реалізація зазначених заходів сприятиме зміцненню позицій національних підприємств на світових ринках та забезпеченню їх довгострокової фінансової стійкості.

Список використаних джерел:

1. *European Investment Fund. EU-backed €30 million export guarantee pilot launched for Finnish SMEs trading with Ukraine URL: <https://www.eif.org/press/all/eu-backed-eur30-million-export-guarantee-pilot-launched-for-finnish-smes-trading-with-ukraine>*